

SKOLEN - FRA GALT TIL ENDA VERRE?

Av Baard Meidell Johannesen,
spesialrådgiver i NHO

Foto: NHO

PISA-undersøkelsen 2000 var en nedtur for norsk skole. Tross ressursinnsats på topp, var resultatene middels. Men det skulle bli verre; nedgangen i elevprestasjonen fortsatte i 2003 og ytterligere ved 2006-tallene, som ble presentert i desember 2007.

Norske elever leser nå i snitt like dårlig (eller godt, om man vil) som tre år yngre finske elever. Like grått er bildet i matematikk og naturfag. Man skal lete langt etter lyspunktene. Det eneste måtte være at protestene mot selve undersøkelsen som kom i 2000 og 2003 (dette måler ikke alt, undersøkelsen er ikke pålitelig osv.) ikke ser ut til å komme nå. Dermed er mulighetene for å få en debatt om årsaker og virkemidler noe bedre denne gangen.

Faren er derfor ikke at det ikke skjer noe, men at det skjer altfor mye. Eller rettere: At det skjer altfor mye som ikke virker. Det er jo ikke uvanlig at politikere vil vise handlekraft ved å bruke penger. Effekten av pengebruken er av og til mindre viktig. Når utdan-

Norske elever leser nå i snitt like dårlig som tre år yngre finske elever. Like grått er bildet i matematikk og naturfag.

ningsminister Solhjell varsler 30 millioner kroner til «strakstiltak» (Dagsavisen 29.11) for å bøte på åpenbart grunnleggende og strukturelle problemer i en skole som koster mer enn 1000 ganger så mye per år, kan vel neppe det gjøre stor skade. Liksom valgkampens store slager om varm skolelunch som etter hvert materialiserte seg i frukt og grønt – noen steder.

Verre er at det kan se ut til at politikere nå kan se ut til å satse alt på ett kort, ut fra et besnærende resonnement: Læring skjer i møtet mellom elev og lærer. Derfor er lærerens kompetanse den viktigste for læring. Derfor må lærernes kompetanse heves, både ved bedre lærerutdanning og med faglig «påfyll», som det kalles (hva faglig «påfyll» betyr i denne sammenheng, virker uklart. Reglene for brøkgregning og prosentregning er de samme som for 30 år siden. Forholdet mellom vokaler og konsonanter likeså. Og det er vel lite som tyder på at det er gjort noen store pedagogiske gjennombrudd i det siste). De som nå vil satse store ressurser på en kvantitativ utvidelse av lærerutdanningen (5-årig) bør ta inn over seg følgende:

1. Forskning viser at lærerens kompetanse betyr mye, men ikke at lærerens formelle utdanning har stor betydning. Det er rett og slett lærerens egenskaper som er viktigst.
2. Lærerutdanningen har på 30 år gått fra å være 2-årig via 3-årig og 4-årig. Men det ser ikke ut til å ha hatt positive effekter på elevenes læringsutbytte. Kvalitetsfallet begynte lenge før PISA 2000, i hvert fall i realfagene. Er det noen sammenheng, ser den altså ut til å være: Jo kortere lærerutdanning jo bedre skole.
3. De lærerne som nå dominerer norsk skole, er stort sett utdannet på 70-tallet. Den gangen måtte man nærmest være preseterist for å komme inn på lærerhøgskolen.
4. Dagens lærerstudenter bruker i underkant av 30 timer per uke på studier. Går de opp til 37,5 t/uke vil de altså hente inn det femte året helt gratis.

Nå er det slett ikke sikkert at det er så dumt å gå igjennom lærerutdanningen for å se på forbedringer. Sannsynligvis er det ganske lurt. Det er sikkert ikke dumt å ha en klar strategi for etter- og videreutdanning heller. Men poenget med det ovenstående er at hvis en kostbar utvidelse av lærerutdanningen til fem år, kombinert med at masse etterutdanningsmidler blir Solhjells hovedgrep i skolen, er faren stor for at PISA 2018 vil vise ytterligere nedgang. Derimot kan satsing på lærerutdanning ha noe for seg dersom det kombineres med andre virkemidler, blant annet å lønne gode lærere bedre enn dårlige lærere.

Valgkampens store slager om varm skolelunch som etter hvert matrealisert seg i frukt og grønt - noen steder.

Det var ikke uten grunn at Kristin Clemet kalte sin Storingsmelding om skolen for «Kultur for læring». Det er nemlig en hel kultur som må endres – i alle ledd – for at skolen skal prestere slik vi har grunn til å forvente. Det var heller ikke uten grunn at Stortingets innstilling – la så stor vekt på «Resultatkvalitet» fremfor «Prosesskvalitet og Strukturkvalitet». Oversatt betyr det at viktigere enn hva man putter inn i skolen er hva man får ut.

Og derfor er det interessant å se at de som nå ser ut til lykkes med å bedre skolen er Oslo kommune. Der har man nemlig to viktige forutsetninger opp-

fylt: For det første et byråd som er tro mot Clemets påpekning av skoleeieres ansvar, av skoleleders sentrale rolle, og av viktigheten av åpenhet om skolens resultater. Og man har en skolesjef – Astrid Søgne – som med stor gjennomføringsevne følger opp overfor skolene.

Oslo jobber sammen med NHO for å utvikle skolelederrollen. Det stilles krav til skolene, og resultatene ved enkelt-skoler gjøres kjent. Skolene følges tett opp. Derfor gjør Oslos elever det bedre i sentrale fag som lesing og skriving, stikk motsatt trenden på landsbasis. Og derfor finnes det håp for norsk skole.